

"Tėvynė" Savaitinis Laikraštis
LEIDŽIA KAS PENKTADIENĮ
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje
Dr. M. J. Vinikas, Sekr. ir Adm.
PRENUMERATA METAMS:
Jungtinėse Valstijose \$1.50
Kitose Valstybėse \$2.00
"T E V Y N Ė"
307 West 30-th Street, New York, N. Y.

T E V Y N Ė

SUSIVENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE ORGANAS

Telefonas LAckawanna 4-6529

MINNESOTA
HISTORICAL
SOCIETY

The Lithuanian Weekly "Tėvynė"
PUBLISHED EVERY FRIDAY
By the Lithuanian Alliance of America
Dr. M. J. Vinikas, Sec'y & Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States \$1.50
To Foreign Countries \$2.00
"T E V Y N Ė"
307 West 30-th Street, New York, N. Y.

No. 16

Acceptance for Mailing at Special Rate of Postage provided for in
Section 1103, Act of October 3, 1917, Authorized June 27, 1918

New York, N. Y., Balandžio (April) 21, 1939

Entered as Second Class Matter November 28, 1910, at the
Post Office at New York, N. Y., under the Act of March 3, 1879

Vol. XXX

Pažangos Vajus Organizatorių lenktynės

Pereitą savaitę atsiųstieji raportai parodė, kad antro laipsnio pasiekė trys darbuotojai organizatoriai: K. Dibulskis iš Easton, Pa., A. Maliauskas iš Rumford, Me. ir K. White iš Buffalo, N. Y. M. Navickui iš Lorain, Ohio, labai mažai ko truko iki antro laipsnio. Brolis A. Tvaranavičius, suorganizavęs jaunuolių kuopą Philadelphiajį, pasiekė pirmo laipsnio, ir jam irgi mažai ko truko iki antro laipsnio. M. Pauparui iš Dayton, Ohio, mažai truko iki pirmo laipsnio.

4 LAIPSNIS

Charles K. Pikiel 11 distr. Pittsburgh, Pa.
Jonas Aymonas 38 kp. Brooklyn, N. Y.

3 LAIPSNIS

K. Cepulevičius, 226 kp. Chicago, Ill.
J. Kiguolis 115 kp. Wilkes Barre, Pa.

2 LAIPSNIS

M. Cepulienė 77 kp. Rockford, Ill.
K. Dibulskis 342 kp. Easton, Pa.
Mrs. M. Domash 214 kp. St. Louis, Mo.
Izabelė Ivoškienė 192 kp. New Kensington, Pa.
V. A. Kerševičius 30 kp. Scranton, Pa.
K. Katkevičienė, 134 kp. Chicago, Ill.
A. Kaulakis ir St. Eismontas 31 kp. Auburn, Me.
B. Keblaitienė 352 kp. Detroit, Mich.
A. Laurutanas 63 kp. Chicago, Ill.
A. Maliauskas 299 kp. Rumford, Me.
Ch. Martin 352 kp. Detroit, Mich.
P. Račila 57 kp. Worcester, Mass.
J. Streleckis, 135 kp. Philadelphia, Pa.
M. Stakionis 41 kp. Lawrence, Mass.
P. P. Simanaukas 341 kp. Rhinelander, Wis.
R. Tvaronaitis 207 kp. Manchester, Conn.
R. Viktoravičius 40 kp. Pittsburgh, Pa.
K. White 304 kp. Buffalo, N. Y.

1 LAIPSNIS

P. Gribienė 217 kp. Chicago, Ill.
Frank Kesler 53 kp. Chelsea, Mass.
V. J. Količienė 40 kp. Pittsburgh, Pa.
P. Kučinskas 352 kp. Detroit, Mich.
M. J. Kemešienė Distr. 13 Org. Detroit, Mich.
V. Mickus 312 kp. Easthampton, Mass.
George Milius 54 kp. McAdoo, Pa.
S. Mockus 43 kp. So. Boston, Mass.
V. T. Neverauskas, 198 kp. Akron, Ohio
M. Navickas 62 kp. Lorain, Ohio
E. Puzauskienė 260 kp. Chicago, Ill.
J. Paulukonis 199 kp. Shaft, Pa.
J. Radzevičius 66 kp. Ansonia, Conn.
A. Ramanauskas 211 kp. Mahanoy City, Pa.
M. Subonis 157 kp. Youngstown, Ohio
M. Seštokas 125 kp. Melrose Park, Ill.
J. Treinis 101 kp. Paterson, N. J.
A. Tvaranavičius 370 kp. Philadelphia, Pa.
T. Valunas 152 kp. Du Bois, Pa.
J. P. Vaitkus 200 kp. Detroit, Mich.
M. Valužis 200 kp. Detroit, Mich.
A. Zemaitis, 104 kp. Pittsburgh, Pa.

DAR NEPASIEKĖ 1-MO LAIPSNIO

(bet greit ketina pasiekti)

W. V. Anesta 359 kp. Dorchester, Mass.
S. Bakanas 11 distr. Pittsburgh, Pa.
J. Bugailiškis 269 kp. Sydney Mines, Canada.
O. Balsienė 18 kp. Westville, Ill.
V. Botyrius 35 kp. Wilkes Barre, Pa.
Bronė Brazaičiūtė 132 kp. Seltzer City, Pa.
D. Birbilas 144 kp. Saginaw, Mich.
J. Brazauskas 14 kp. Cleveland, Ohio
Justinas M. Buchinsky 50 kp. Binghamton, N. Y.
J. Burdulis 1 kp. Edwardsville, Pa.
V. Budvidis 352 kp. Detroit, Mich.
St. Čerauka 136 kp. Cleveland, Ohio
Cibulskis 352 kp. Detroit, Mich.
K. Deivikis 301 kp. Cicero, Ill.
A. Frenzelis 236 kp. Toronto, Ont., Canada
V. Grebliauskas 267 kp. Wyoming, Pa.
J. Grigaitis 226 kp. Chicago, Ill.
K. Gaskienė 198 kp. Akron, Ohio
A. Geraltauskas 16 kp. Harrisburg, Ill.
A. Gedgaudas 136 kp. Cleveland, Ohio
J. Gloveckas 274 kp. Spring Valley, Ill.
J. Galinskas 203 kp. Pittsburgh, Pa.
H. Johnsonienė 232 kp. Thomas, W. Va.
P. A. Jatul 25 kp. Stoughton, Mass.
A. Juškaitis 165 kp. Vandergrift, Pa.
M. Janulienė 178 kp. Mt. Greenwood, Ill.
A. Kaunas 290 kp. St. Clair, Pa.
M. Kemzura 17 kp. Montello, Mass.

Pasaulio Įvykių Savaitinė Apžvalga

ROOSEVELTAS ATSIŠAUKĖ ! DIKTATORIUS DEL TAIKOS PER DEŠIMTS METŲ

Surprizas diktatoriams

Hitleris yra pamėgęs "šeštadienių surprizas". Ir keletą tokių surprizų jis įvykdė šeštadieniais. Neįtikimųjų skerdimą 1934 metais jis atliko šeštadienį. Versalio sutartį pasmerkė 1935 m. šeštadienį. Pareiškė Hitleris 1936 metais taigai užimė šeštadienį. Bet praeitą šeštadienį pats Hitleris buvo nustebintas. Tai buvo Suv. Valstijų prez. Rooseveltto atsišaukimas į diktatorių Hitlerį ir Mussolinį del taikos. O prez. Rooseveltas prašo Hitlerio ir Mussolinio pasizadėjimo netik nepulti kitų tautų dabar, bet tą pasižadėjimą išlaikyti bent per dešimt metų. Padaręs tokį atsišaukimą, prez. Rooseveltas įsakė Suv. Valstijų laivyno didelei daliai persikraustyti iš Atlanto į Ramųjį vandenyną. Ir tas laivyno perkraustymas lyg ir išrodo, kad Suv. Valstijos tikrai užsimoję stoti prieš agresorius, nepaisant, kur jie karo puotą iškeltų, Europoje ar Azijoje.

Roosevelto atsišaukimas

Diktatorius Hitleris praeitą savaitę pabaigoje nuvyko į savo pasilios vietą Berchtesgaden. Jis ten apgalvojo priėmimą minėti savo "viešpatavimo" 15 metų ir savo 50 metų gimtadienio. Tenai jis rengėsi susitikti su savo užsienio reikalų ministru Joachim von Ribbentrop. Tuo tarpu kai tik jis pasiekė prez. Rooseveltto nuostabus atsišaukimas. Taipgi tas prez. Rooseveltto atsišaukimas Hitlerį pasiekė kai tik tuo laiku, kada, kaip buvo kalbama, Hitleris rengėsi įžengti į Danzigą. Prezidento Rooseveltto atsišaukimas prispyrė abudu diktatorių ir dabar jie negali išvengti bent ko į tai nepasakyti. Kadangi jie du ne kartą yra išsitarę, kad nė Vokietija nė Italija nenori kariauti, tai prez. Rooseveltas pasakė: "Jei tai tiesa, tai tegul ir nebuna karo". Tame atsišaukime prez. Rooseveltas paklausė abiejų diktatorių:

"Ar jūs sutinkate duoti

užtikrinimą, kad jūs ginkluotomis jėgomis nepulsite ir neužimsite teritorijų šių nepriklausomų valstybių: Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Olandijos, Belgijos, Anglijos, Airijos, Francijos, Portugalijos, Ispanijos, Šveicarijos, Luksemburgo, Lenkijos, Vengrijos, R. unijos, Jugoslavijos, Rusijos, Bulgarijos, Graikijos, Turkijos, Irako, Arabijos, Syrijos, Palestinos, Aigipto ir Irano?"

Prez. Rooseveltas reikalauja, kad toks užtikrinimas būtų sutiktas padaryti bent dešimčiai metų ir kad tuo metu išsirištų šios principinės problemos: 1) Kad pasaulis galėtų pasiliosuoti nuo ginklų, mosi jungo; 2) Kad vėl būtų tęsiama tarptautinė prekyba tais pamatais, kad visos valstybės turėtų progos gauti žaliavos ir pragyvenimo reikmenų. "Aš pasitikiu", rašė diktatoriams prez. Rooseveltas, "kad jūsų atsakymas padarys galimybių žmonėms nustoti baimės ir suteiks užtikrinimą atečiai".

Diktatorių ambicijos

Prez. Rooseveltto atsišaukimas žodis žodim pasiūstas į Romą ir Berlyną. Šiuo prezidento atsišaukimu apsidžiaugė Francija ir Anglija. Francijos diplomatai ir politikieriai šį Rooseveltto atsišaukimą pavadino svarbiausiu koks bent kada buvo padarytas. Anglijos premieras Chamberlain tuojau užgrybė prez. Rooseveltto atsišaukimą. Bet jau ir nebe pirmas Rooseveltto svarbus atsišaukimas. Praeitą rudenį, laike Münicho konferencijos, jis taipgi pasiuntė Hitleriui ir Mussoliniui persergėjimą laikyti taikos.

Bet Vokietiją ir Italiją Rooseveltto atsišaukimas pasiekė kai tik tuo laiku, kada Vokietijos ir Italijos spauda jau įmirtusiai buvo pradėjusi pulti Rooseveltą, vadinant jį "karo pirkliautoju". O puolė jį delto, kad jis praeitą savaitę vienoje savo kalbų pareiškė, kad visas Amerikos žemynas mokės diktatorių apsiginti, jei jie pabandys pulti.

Žinoma, diktatoriams toks Suv. Valstijų prezidento atsišaukimas nepatiko. Bet jis patiko veik visam pasauliui. Amerikos žemyno veik visos valstybės atsiuntė Rooseveltui sveikinimus. Gavo jis jų nemažai iš Europos valstybių. Net Rusijos prez. Kalinin Rooseveltą pasveikino. Tačiau Vokietijos ir Italijos spauda dar labiau pradėjo pulti prez. Rooseveltą. Iš spaudos išrodo, kad abu diktatoriai norėjo tą reikalą ignoruoti. Bet išrodo, kad jie turės nusiraminti ir turės ką nors pasakyti. Hitleris jau prisirengęs duoti Rooseveltui atsakymą. O tai bus padaryta balandžio 28 dieną, kai jis minės savo 50 metines gimtadienio sukaktuves. Kalbą jis rengia ir tos kalbos užgrymui šaukia į posėdį savo reichstagą. Koks Hitlerio bus atsakymas — dar nežinia. Spėjama, kad jis Rooseveltto pasiūlymą paneigs. O jei nepaneigs, tai padarys kokius nors savotiškus pasiūlymus.

Mussolinis ir dar nieko nesisakė. Bet turės ką nors pasakyti.

"Sugryšiu, jei nebus karo"

Šiuos žodžius prez. Rooseveltas pasakė apsisėdamas Warm Springs, kur tulį laiką atostogavo. Šis pasakymas gerokai sujudino amerikiečius. Iš tų keturių žodžių kai kas jau pasidarė išvadas, kad prez. Rooseveltas yra pasiryžęs įtraukti Suv. Valstijas į karą, jei jis kiltų Europoje.

Šie keli žodžiai sukėlė nemažą diskusijų ir Suv. Valstijų kongrese. Tula grupė, kuria vadovauja senatoriai Nye ir Clark stipriai išsireiškė, kad Suv. Valstijos nesiųsi į užsienio karus. Senatorius George reikalavo, kad Rooseveltui būtų uždrausta kelti karo isteriją. Tačiau senatoriai atstovų buto komisija, kuriai pavesta patyrinėti dabartinį Suv. Valstijų neutraliteto nusistatymą, reiškia pagėidavimą, kad prez. Rooseveltui būtų leista įvardyti agresorines valstybes ir kad joms būtų uždėta embargo.

Nepaisant kritikos, prez. Rooseveltas yra tos nuomonės, kad taiką bus galima palaikyti tik tuomet, kai prieš agresorius bus stipriai išeita. Kalbėdamas praeitą penktadienį prieš Pan American Sąjungos sukafties dieną, jis pareiškė, kad Vakarinis Žemynas (visos Amerikos) yra nusistatę palaikyti taiką šiame žemyne. Jos mokės apginti savo įstaigas ir savo nepriklausomybes nuo svetimų puolimų, nepaisant ar tie puolimai bus militario ir ekonominio pobūdžio. Jei bus reikalo, tai šio žemyno valstybės "stos į karo prieš jėgą".

Toje kalboje jis taipgi pareiškė, kad kas liečia nepriklausomybę naujojo pasaulio, Amerikos valstybės daugiau susidomėję ne vien apginti šį žemyną apsuptą vandenynais.

Lietuva

Lietuvos jūrų prekyba eina per Liepoją

Kas nors Europoje pradėjo gaminti ir siuntinėti melagingas žinias apie Lietuvą. Tas žinias mes randame Amerikos laikraščiuose kartu su teisingomis žiniomis, ir mums vienas nuo kitų sunku atskirti. Tik vėliaus pasirodo, kurios buvo melagingos.

Užpėreitą savaitę turėjome žinią, kad generolas Černius pasitraukė iš ministerio pirminko vietos. Iš Lietuvos atstovybės sužinojom, kad ta žinia buvo neteisinga. Visi vienybės kabineto ministrai tebėra tie patys. Gen. Černius su švietimo ministru d-r Bistru pasakė kalbas lietuvių mokytojų suvažiavime, abudu pabrėždami "nuoširdžios tautos vienybės ir krašto gynybos stiprinimo reikalą".

Pereitą savaitę visuose Amerikos laikraščiuose skaitėme žinią, kad naujoji Lietuvos valdžia susekė ir užgniaužė suokalbį prieš save. Buvo pranešta, kad Lietuvos valdžia greitai areštavo daug nacių šalininkų, o jų tarpe buvusį ministrą pirmininką Juozą

Tubelį, buvusį ministrą D. Zaunių ir nacių vadą pulkininką Joną Saladžių. Buvo pridurta, kad Saladžių areštavęs pats kariuomenės vadas gen. S. Raštikis. Bet pasirodžius toms žinioms iš Kauno atėjo trumpas pranešimas, kad tai viskas netiesa. Pranešimas sakė: "Siomis dienomis užsienioose paskleisti gandai apie sąmokslą Kaune yra piktas prasimanymas, todėl ir jokių areštų ryšys su tuo negalėjo būti". Nežinia kokias sumetimais ir kas tuos piktus prasimanymus sugalvojo.

Bet kad naciai toliau piktai spaudžia Lietuvą, apie tai rodo negali būti abejonės. Iš Varšavos pranešta, kad Vokietija nori išnaujo peržiūrėti Klaipėdos sutartį, nes Hitleris noris atsiimti Vokietijos prižadą duoti Lietuvai Klaipėdą laisvą uosto zoną. Beto Vokietijos nacių vyriausybė reikalauja, kad Lietuva kreiptų visą savo prekybą per Klaipėdą, kad nestatytų savo uosto prie Šventosios, kad sutvarkytų savo ekonominį gyvenimą taip kaip Vokietija padiktavo. Tas reikštų, kad ekonominiu žvilgsniu Lietuva turėtų tapti dalim Vokietijos. Vokiečių lietuvių derybos del Klaipėdos uosto prasidėsiančios balandžio 24 dieną.

Balandžio 20 dieną Hitleris turės dideles iškilmes Berlyne — savo 50 metų amžiaus sukaftuvių progą. Į tas iškilmes naciai pakvietė Lietuvos kariuomenės vadą Raštikį ir Kauno burmistrą Merkį. Jie abudu važiuos, ir žinoma turės šaukti "Heil Hitler".

Koks yra naujosios Lietuvos valdžios nusistatymas tarptautinėje politikoje, prastiems žmonėms dar nieko negalima žinoti. Tik del Klaipėdos uosto Lietuva matyt visai nepasitiki Vokietijos prižadais ir gal nepaiso Vokietijos reikalavimų. Lietuvos jūrų prekyba jau yra pasukta per Liepoją keliu per Šiaulius ir Mažeikius. "Lietukis" jau gauna užsienių prekių transportus per Liepojos uostą. Liepojon yra suplaukę ir Lietuvos prekybiniai laivai. Nei vienas jų nepasilikio Klaipėdoje.

Nors žaidimas ginklų yra pavojingiausias dalykas lietuvių tautai, bet karinga Lietuvos vyriausybė neranda kito būdo lietuvių vienybės traukti, kaip tik juos raginant dėti aukas ginklų fondan. Generalai, kurių taip daug yra vyriausybėje, kitaip nemoka nei kalbėti nei galvoti. Krašto ekonomijos pagerinimui naujoji vyriausybė sumanė nukauti algą Lietuvos prezidentui Smetonai. Jie numušė jam 17.5 procentų algos. Sau ir seimo atstovams nusimušė po 10 procentų. Taip pat "taupymo sumetimais" tapo panaikinta "Visuomenės Darbo Valdya", kuri siuntinėdavo Amerikos lietuvių laikraščiams Lietuvos valdžios propagandinius straipsnius ir remdavo tuos laikraščius, kurie aklaigodavo Lietuvos "tautininkų" ponavimą. Daug čia nebus sutaupyta, bet tuo nors gėmi norai parodyta. Naujasis valdžia reikalų ministris gen. Škučas sudaro "Krašto Statybos Komitetą", kurs dėsias pastangų aprūpinti namais darbininkus, žemesnio su valdininkus ir ukininkus.